

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Religiosis Domibus: Vt Episcopo Sint Subiectae. Titvlvs XXXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

filium praevenire ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggraventur: quia sicut volumus a superiorum iura observari, ita inferiores nolumus injurias sustinere. Ad hoc districte praecipimus tam diocesanis Episcopis, quam personis, quae praerunt capitulis celebrandis, ut per cen. eccl. appellat. remota compellant advocatos, patronos, vicedominos, rectores, & consules, magistros, & milites, seu quoslibet alios, ne monasteria praesumant offendere in personis aut rebus: & si forsitan offenderint, eos ad satisfactionem b compellere non omittant, ut liberius & quietius Deo valeant famulari.

CAP. VIII.

Primo tractatus de correctione monachorum. Secundo de correctione Abbatum. Tertio visitatorum. Quarto de secularibus in monasteriis beneficiis. Quinto constitutionem extendit ad monachos, hoc sufficit pro sumario.

Honorius III. Abbatibus & monachis in Lombardia & Marchia Tervisana constituit.

PA, quae pro religionis honestate: [1 & 7.] Porro cum visitatores secundum statutum generalis concilii c. ordinati a generali Abbate capitulo processerint ad visitationis officium exequendum, de statu monasteriorum & observantia regularibus diligenter inquirent, & tam in spiritualibus, quam in temporalibus corrigant, & reformant quae viderint corrigenda: ita tamen quod monachos delinquentes per Abbatem loci corrigi faciant, & sique in iungi poenitentiam salutaris iuxta beati Benedicti regulam, & apostolica instituta, non secundam normam prae consuetudinis, quae quasi pro lege in quibusdam ecclesiis inolevit. Ipsi etiam visitatores, monachos, quos contumaces invenerint & rebelles, iuxta modum saepe vice nostra regulari censura percellant absque personarum delectu, non parcendo rebellibus ob suam pertinaciam vel potentiam amicorum, quin ovem moribundam eiciant ab ovili, ne inficiat oves sanas. Si vero a Abbatibus in corrigendis iuxta visitatorum mandatum & regularia instituta seipsum seu monachos inventi fuerint negligentes, proclamantur & corripiantur, & ita puniantur publice in capitulo generali, quod poena ipsorum sit aliis in exemplum. Quod si Abbas non exemptus, fuerit a visitationibus nimis negligens, & remissus inventus, id loci diocesano denunciatur sine mora, & per illum detur ei fidelis & providus coadjutor usque ad capitulum generale. Si autem dilapidatum inventus fuerit, vel alias merito amovendus: per diocesanum postquam hoc sibi a visitationibus denunciatum fuerit, amoveatur absque iudiciorum strepitu a regione abbacie, ac monasterio provideatur inteream administrator idoneus, qui temporalium curam gerat, donec ipsi monasterio fuerit de Abbate provisum. Quod si forsitan Episcopus hoc adimplere noluerit vel neglexerit: visitatores vel praesidentes capitulo generali defectum Episcopi Apost. sed. non differant inimicare. Hac eadem circa exemptos Abbates fieri praecipimus per visitatores, vel praesidentes capitulo generali: depositione ipsorum sed. Apost. reservata: ita ut Abbate, qui amovendus videbitur, interim per visitatores vel in capitulo

praesidentes ab administratione suspenso, administrator idoneus monasterio deputetur. Illorum autem excessus & alia, quae visa fuerint intemanda, capitulo praesidentes nobis denunciarent per fideles nuncios & prudentes, quibus de communi contributione Abbatum iuxta cujuslibet facultatem sufficienter ministrarent expensae. Sequentes autem visitatores perquirant priorum visitatorum vestigia diligenter, & eorum negligentias & excessus referant sequenti capitulo generali, ut iuxta culpam publicè debitam poenam portent. Idem etiam de Abbatibus praesidentibus generali capitulo praecipimus observari. Praecipimus quoque a, ut in nullo monasterio ad praebendas recipiant de cetero Abbates & monachi clericos seculares: nec hi, qui jam recepti sunt, locum vel vocem in capitulo, dormitorio vel refectorio seu claustris sibi vindicare contendant, seu monachorum coetibus importune se praesumant miscere, sed beneficiis sibi concessis, contenti convertentur, honestè opportuna obsequia in monasteriis fideliter impendentes, nihilque ultra in spiritualibus aut temporalibus exigant in ipsis monasteriis vel usurpent. Si qui verò talium a visitatoribus inventi fuerint criminosi, per b diocesanum Episcopum in non exemptis, & per visitatores vel praesidentes generali capitulo in exemptis beneficiis priventur eisdem. Haec autem omnia etiam in monasteriis, quae non habent Abbates proprios sed priores, nec non in monasteriis monialium, quoad articulos abbatibus & monialibus congruentes, praecipimus observari.

[1 Ac religiosorum salute provide ordinarunt Apostolice sedis munimine roboranda, ut suscipiantur devotius & diligentius observentur. Cum ergo per a. s. s. Abbatem Montis belli quadam capitula nobis fuerint presentata, quae ad castigandum transgressiones multiplices & excessus quas in quibusdam cenobiiis invenerat, videbantur pro salute & honestate vestra laudabiliter statuenda: nos ea examinare & corrigi fecimus, & praecipimus ut inviolabiliter observentur qua sigillo ven. s. n. Hostien. & Tuscanorum Episcoporum muniti fecimus ad cautelam. Ad hoc volumus & praecip. auct. A. ut visitatores ad generale capitulum convocent Abbates & priores, non habentes Abbates proprios tam exemptos quam non exemptos Lombardia & Marchia, qui non consueverunt huiusmodi capitulum celebrare, praesidentes vero in ipso capitulo generali canonice & impedimento sublato, eos qui contempserint vel neglexerint convenire: sub cuius contra. & app. ob. per cens. eccl. compellant, & usq. ad satisfactionem condignam relaxent: eadem censura satisfieri, quae eodem capitulo deliberatione provida ordinata fuerint firmiter observari, reddiduri tam ipsi quam visitatores, & alii iuxta cujuslibet ministerium Domini, in cuius conspectu nuda & aperta omnia in extremo examine rationem, si omnem sollicitudinem & diligentiam qua circa correctionem & reformationem ordinis ac visitationem cenobiorum impendenda fuerint, neglexerint adhibere.]

DE RELIGIOSIS DOMIBUS: UT EPISCOPUS SINT SUBJECTAE.

TITVLVS XXXVI.

CAP. I.

Si dubitatur in cuius diocesi sit basilica consecranda, ille Episcopus consecrabit, qui prius in illo episcopalia exercebat.

Gregorius Victor Archiepiscopo Neapol.

a Vide Ludo. Rom. sing. 663. incipit, An simplex capellanus.
b Dicitur Episcopum, deest in antiquis & in recentioribus magis emendatum. c Episcopo.

Nunc autem ad basilicam, quae dedicanda est, debet disquiri, cuius civitatis Episcopus antiquam fundaretur, baptizaverit incolas: & ad eius conignationem sub annua devotione concurrerint. Non enim terminis haec aut locis convenit definiti: sed ille ad consecrationem vocetur, cui per hunc modum, quem scripsimus, constat debere permitti.

CAP. II.

Nihil iuris deperit Episcopo, in cuius dioecesi sita est ecclesia, quam Papa unit ecclesiae alterius dioecesi, & est casus quotidianus.

Idem Agapito Abbati.

Quia monasterium, quod in fundo Martiano situm est, hostilitate faciente, dicitur desolatam: illud tuo monasterio cum omnibus rebus suis, vel quae ei competunt actionibus perpeximus unendum: & infra. Ipsum autem monasterium sicut nos ordinationi commisisse cognoscas, ut tamen iurisdictionem illic non Episcopus Sarrentinus, in cuius civitate monasterium tuum est situm, sed Nucernus, cuius est dioecesis, habeat. Nam sic huius loci ordinationem disponimus, ut tamen iura sua singulis Episcopis inviolata servemus.

CAP. III.

Episcopo subsunt omnia loca pia, & ad eius sollicitudinem debent ordinari ad usum destinatum.

Ex decretis Eugenii Papae d.

DE Xenodochiis & aliis similibus locis per sollicitudinem Episcoporum, in quorum dioecesi existunt, ad easdem utilitates, quibus constituta sunt, ordinentur.

CAP. IV.

Locus auctoritate Episcopi ad usum hospitalitatis deputatus est religiosus, & ad mundano: usum redire non debet.

Vrbanus IV. Arminen. Episcopo.

Ad haec f. [1 & 7.] Inquisitioni tuae taliter respondemus, quod si locus ad hospitalitatis usum, & pauperum provisionem fuerit (sicut moris est) auctoritate Pontificis destinatus, cum sit religiosus, non debet mundanis usibus deputari, sicut de vestibus & ligneis vasibus, & aliis utensilibus ad cultum religionis per Pontificem deputatis antiqua consuetudo indubitanter observat, & venerabilium Patrum edocent sanctiones.

[1 Super eo quod quaesitum est, utrum hospitalis domus possit in secularem habitum commutari.]

CAP. V.

Locus religiosus debet reformari de religiosis duntaxat, non de secularibus, nisi in defectum religiosorum.

Innocentius III. Constantinopolitano Patriarcha.

Inter quatuor: (& infra) de monasteriis quos, Graecorum in seculares canonicos convertendis f. r. Respon. quod, quamdiu monasteria per regulares remanere potuerint ordinata, non sunt ad seculares clericos transferenda. Sed si regulares defuerint, propter eorum defectum, in eis seculares clerici poterunt ordinari.

CAP. VI.

Ecclesia sita in dioecesi Episcopi, tenetur sibi in episcopalibus respondere, nisi adpareant remissa legitime, & potest Episcopus remittendo episcopalia censum sibi retinere.

Idem Abba. & fratres Crypte ferratae.

Consuetudo h. in praesentia nostra Episcopus Alban. i. in ecclesia Castri, quod Pauli dicitur, in

a C. 1. eod. tit. in 1. comp. b In C. Barbata, in cuius est dioecesi, & c. e. huiusmodi. d Ca. 2. eod. tit. in 1. comp. e Xenodocho. Alex. i. praetermissorum interpretatur Hospitalis. vide Frid. conc. sess. 25. de refo. c. 8. f C. 1. eod. tit. in 1. comp. vid. Archid. in c. nemo. De const. dist. 5. & Calderinum conf. 5. & 6. de relig. do. g C. 1. eod. tit. in 3. comp. h C. 2. eod. tit. in 3. comp. i Albanen. al. Alban.

quas patronatus monasterio vestro recognoscebat, à vobis jus episcopale petebat, quoniam sita erat in dioecesi Albanen. & ideo de iure communi ei tenebatur in Episcopalibus respondere: [1 & 7.] Verum oeconomus vester proposuit ex adverso, quod etsi ecclesia sita esset in dioecesi Albanen. ei tamen non tenebatur in aliquo respondere, cum Dominicus Lavitanus a Episcopus, qui fuerat Episcopus Albanen. universas ecclesias ad vestrum monasterium pertinentes in dioecesi eius sitas, & quicquid iurisdictionis in monasterio vestro, quam in eis habebat, in emphyteum sub annua octo denariorum usualium pensione monasterio vestro concessit: ita videlicet, ut liceret abbati & fratribus à quocunque vellet Episcopo, tam ordinationem clericorum, quam consecrationem altarium in monasterio ipso & praedictis ecclesiis obtinere, in quibus etiam vobis tertiam partem mortuorum indulsit: & C. p. n. quod ab eo factum fuerat, confirmavit: verum etsi ecclesia ipsa fuisset aliquando ecclesiae Albanen. b subiecta, monasterium e vestrum nihilominus legitime se poterat praescriptione tueri, cum per quadraginta annos ipsam pacifice possedisset. Ceterum oeconomus Episcopo confessionem Episcopi Lavitani non tenere dicebat, utpote continentem simoniacam praevitatem, cum enim tertiam partem mortuorum d monasterio concessit, & tam in ordinationibus clericorum, quam altarium consecrationibus indulgisset ei plenariam libertatem: non est dubium, quin cum spiritualia haec existant, eo ipso quod super his recompensationem certae pensionis accepit, commiserit vitium simoniae e: unde contractus huiusmodi nullam obtinet firmitatem, confirmatio autem Apostoli. sed. fuerat per subreptionem obtenta, cum in eadem de pensione nulla mentio habeatur: & infra. Cum autem nec insolitum sit, nec novum, ut cum Episcopi ecclesias concesserint piis locis, aliquid sibi reservent in eis nomine pensionis: nos quoque cum libertatis privilegium, vel protectionis praesidium aliquibus ecclesiis indulgemus, gratis accipimus censum gratis oblatum: & in literis nostris à quadraginta annis secundum ratam eandem per definitivam sententiam condemnamus, & eundem oeconomum vestrum ab impetitione oeconomi ejusdem Episcopi supra aliis redditibus absolutum, perpetuum illi silentium imponentes.

[1 Secundo quantum in multis privilegiis Re. Pontificum distinguentibus fines dioecesi Albanen. inter alias in quibus episcopalem iurisdictionem exerceat haec Albanen. ecclesia, auct. apo. confirmata.]

CAP. VII.

Episcopus petens ecclesiam quod ad temporalia & spiritualia, obtinet in spiritualibus, eo ipso, quod probat esse in sua dioecesi, si non appareat exempta: sed in temporalibus succumbit, nisi aliter doceat de iure suo, & in hoc ultimo est casus notat.

Idem Abbati & conventui Farben. f

Cum venerabilis frater noster Sabinen. g Episcopus ecclesiam sancti Angeli de Canceja h cum suis pertinentiis & possessionibus petisset, asserens eam ad se, tam in spiritualibus, quam in temporalibus pertinere;

a Lavitanus. al. Lavican. al. Lucan. sed in omni manuscripto legitur Lavicanus. b Albanen. c Monasterium tamen vestrum. d Dilecto partem, deest in antiquo. & in recentioribus magis emendatis. e Vid. Barr. in l. Titio centum. ff. de condi. & demon. f Farfen. g C. 1. eod. tit. in 4. comp. h Canceja. al. Cantia. allegavit

allegavit ante omnia jus commune, quia cum constituta sit in diocesi Sabinen. sub ipsius debebat consistere potestate. In temporalibus quoque ad se dictam ecclesiam pertinere nitebatur ostendere per publicum instrumentum, in quo continebatur expressè i. Sabinen. Episcopum, H. Farben. a. Abbati, & duabus personis post ipsum, dictam ecclesiam cum suis pertinentiis locavisse pro annua quatuor solidorum Papien. pensione. Sed pars vestra proposuit, instrumento prædicto nullam fidem penitus adhibendam, propter superlinearem scripturam, & rasuram b loco suspecto factam, ubi videlicet annotatio temporis recensetur: [1 & infra.] Quia (igitur) nobis consistit, ecclesiam supradictam constitutam in diocesi Sabinen. Episcopale jus in omnibus spiritualibus eidem Episcopo adjudicavimus in eadem, illis tantum exceptis, quæ per authentica scripta ei dignoscuntur esse subtracta: & infra. Quia vero instrumentum prædictum, per quod Episcopus ecclesiam intendebat, quoad temporalia, vindicare, ad faciendam super hoc fidem invalidum esse cognovimus, utpote propter prædicta de jure suspectum, vos ab impetitione ipsius, quoad temporalia ejusdem ecclesie duximus absolvendos.

[1 fuit insuper ex ipsius Episcopi parte propositum, quod cum ab ecclesia S. Angeli nomine monasterii vestri multo tempore fuerit entia pensio ecclesia Sabinen. soluta, manifeste liqueret ad ecclesiam eandem, a qua locato facta fuerat jure proprietario permissa. Ad hoc autem procurator respondebat prædictus, quod est quidem insuper vidisse deponant ecclesiam S. Angeli pensionem 4. sit Sabinen. Episcopo perfoluisse, nullum tamen ex hoc monasterio vestro potest præjudicium generari, cum non appareat pensionem ipsam ex parte monasterii fuisse solutam: & quoniam etiam testes afferant se vidisse multoties prætaxatam pensionem exsolvi, non tamen ostenditur tanto tempore præstita, quousque ad præscriptam legitimam porrigitur. Item sicut ad res proprietatem locatis facta non sufficit, ita nec solutio, nec perceptio pensionis. Hujusmodi & alia intellectus.]

CAP. VIII.

Monasterium subiectum est Episcopo, in cuius diocesi situm est, nisi prætor exemptum, h. d. quoad titulum.

Idem.

Cum dilectus e filius: & infra. Quia causa non poterat in nostra presentia terminari, cum nuncius monasterii super procuracione vel ratihabitione literas non haberet, eam vestro duximus examini committendam, mandantes quatenus si consiterit Abbatem ad sedem Apostolicam antequam Episcopus in eum suspensionis vel excommunicationis, & in monasterium interdicti sententias tulerit, legitime appellasse, vel monasterium a jurisdictione Episcopi ejusdem exemptum: eo non obstanti quod Abbas ab eo circumventus præter fratrum suorum assensum ei obedientiam repromisit (cum fraus & dolus ei patrocinari non debeant) iudicatis illas sententias non tenere: Quod si Abbas in exemptionis probatione defecerit, nec legitima se poterit præscriptione tueri: licet probet se ante prædictas sententias appellasse: nihilominus tamen monasterium iudicatis Auri. ecclesie subiacere, in cuius diocesi fundatum d. Similiter eo in probatione appellationis deficiente, si vobis consiterit de exemptione vel legitima præscriptione: tam Abbatem, quam monasterium ab impetitione Episcopi absolvatis.

CAP. IX.

Novam religionem non licet constituere sine auctoritate Rom.

a Fasfen. b Vid. inf. & Dec. in l. si. C. de edict. div. Had. vol. a Alexan. conf. 39. incipi. viso processu. in 2. volumine. & Felin. in c. ex literis. de fid. injur. c Ca. 2. eod. tit. in 4. compilat. vid. Hyl. & Henr. Bach. d Sittum.

Pont. Nec in diversis monasteriis potest quis esse Abbas vel Monachus, sic principaliter summat, licet plura dila habeat.

Idem in concilio generali a.

NE nimia b religionum diversitas, gravem in ecclesiam Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero novam c religionem inveniat: sed quicumque ad religionem converti voluerit, unam de approbatis assumat. Similiter, qui voluerit religionem domum de novo fundare, regulam & institutionem accipiat de approbatis. Illud etiam prohibemus, ne quis in diversis monasteriis, locum Monachi habere præsumat, nec unus Abbas pluribus monasteriis præsidere.

DE CAPELLIS MONACHORVM & aliorum religiosorum.

TITVLVS XXXVII.

CAP. I.

Ad curam monasterio subiectam non Monachi, sed seculares clerici præstentur, & Episcopo subiant.

Urbanus III.

IN ecclesiis ubi Monachi habitant d, populus per Monachum non regatur: sed capellanus, qui populum regat, ab Episcopo per consilium Monachorum instituitur, ita ut ex solius Episcopi arbitrio tam ordinatio ejus, quam depositio, & totius vitæ pendeat conversatio.

CAP. II.

Si ecclesia non cathedralis vendicat sibi jus in alia ecclesia, obtinebit solum quoad ea, que probatur sibi deberi præscriptione, vel alio legitimo modo. hoc dicit, secundum communem & verum intellectum.

Innocentius III. Archipresbytero & clericis sancta Cecilia.

Dilectus e filius M. syndicus ecclesie vestre ab Oeconomo sancti Laurentii de Piscinula, in scrutiniis, baptismate, & capitulis, & similibus subjectionem postulans, possessionum & petitorium intentabat. Cum enim ecclesia sancti Laurentii sit in parocchia vestra sita, debet de jure communi ecclesie vestre in prædictis omnibus subiacere: quia nec privilegium exemptionis habet, nec præscriptionem pro se poterat allegare, cum illa ecclesia sancte Cecilie præscripsisset, sicut per testes dicebat legitime comprobatur. Præterea cum coram C. Papa prædecessore nostro super prædictis inter vestram & prædictam ecclesiam quaestio verteretur, M. presbyter ejusdem ecclesie fuit sponte confessus f, quod ecclesie sancte Cecilie scrutinium & baptismata debebat. Cumque pars vestra testes, qui se illum diversis temporibus ad capitulum vocasse, ipsumque venisse assererent, in medium produxisset: eis jurare paratis, prædictus Presbyter se vocatum ivisse ad capitulum est confessus. Vnde prædictus prædecessor noster ecclesiam vestram capitulo, quo se conquesta fuerat spoliata, salvo jure proprietatis ecclesie sancti Laurentii revertere curavit, sicut in ejus literis continetur: per hoc ergo proprietatem, quoad scrutinium & baptismata, & possessionem, quoad capitulum, vestre voluit syndicus comprobare. Ad hæc g sancti Laurentii Oeconomi ex ad-

a Concil. generale. Lateran. sub Innoc. III. c. 13. & C. 3. eod. tit. in 4. compil. b Religiosis. c Vid. Cardm. con. 39. incipit in aliquibus locis, & Felin. in ca. ecclesia Maria. sup. de consuet. ca. un. eod. tit. in 6. comp. d Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. vid. conc. Trid. sess. 23. tit. de regul. tit. 11. Adde gl. & Archidiacono. 16. q. 2. in summa. e Cap. 1. eod. tit. in 3. compilat. vid. Henric. Boch. hoc 199. cap. f Vid. leg. 1. C. de confess. Bart. in l. certum. & sed ante 199. ff. de g Ad hoc.

